

Dit Infobulletin verschijnt halverwege april in uw brievenbus, het kan dan al heerlijk voorjaar zijn en er zullen op allerlei nieuwssites, journaals, kranten en tijdschriften weer waarschuwingen verschijnen over de gevaren van teken. Over deze gevaren (zoals het overbrengen van de ziekte van Lyme) wordt al veel geschreven op de sites van het RIVM, GGD, Volksgezondheid en nog heel veel andere. Er bestaat zelfs een tekenradar.nl met nog meer info over de gevaren en ziekten die teken kunnen overbrengen.

Maar wat is een teek precies?

Teken horen thuis in de familie van mijten en spinnen met als duidelijkste kenmerk: acht poten. Het zijn dus geen insecten, want die hebben allemaal zes pootjes. Tevens is hun kop direct verbonden met het lichaam en ontbreekt dus een kop-borststuk; dit in tegenstelling tot bijna alle insecten.

Teken hebben een aantal zeer opmerkelijke eigenschappen waarbij het overleven onder moeilijke omstandigheden het meest in het oog springt. Droogte, nattigheid, kou, hitte, ze verdragen bijna alles over heel lange periodes. De gewone, volgroeide schapenteek in dit artikeltje kan rustig een jaar zonder eten of drinken. Proeven wezen uit dat een volwassen teek in een droog kartonnen doosje op een boekenplank zelfs na vijf jaar nog in leven kan zijn. Ook een wasmachine beurt van 40 of zelfs 60 graden overleven ze nog. Er zijn niet veel organismen die hierbij in de buurt komen. De hitte in een wasdroger kan echter wel fataal zijn.

Overstappen op gastheer

De kans dat u of ik na een wandeling door de natuur een teek oploopt is best groot. Ze leven bijna overal: bossen, duinen, heide, plantsoenen, maar zeker ook gewoon in de tuin. Via hun gastheren verspreiden teken zich heel eenvoudig.

Maar andersom is de kans dat een teek over kan stappen op een eventueel slachtoffer maar heel klein. Zo'n teek gaat namelijk niet actief op pad om een gastheer te zoeken. Ze zit eenvoudig op een grassprietje of blaadje en wacht geduldig af tot een slachtoffer voorbijkomt. En dat kan heel lang duren,

weken, maanden of misschien wel een jaar. Hun slachtoffer kan elke vogel, zoogdier (dus ook een mens) of zelfs reptiel zijn.

Egels zijn berucht vanwege de altijd wel aanwezige vlooiën en teken tussen de stekels. Ze lopen meestal uren rond en nemen de tijd om een slak of worm naar binnen te werken en egels slapen natuurlijk ook tussen de bladeren. De eventuele teek in de buurt biedt hij dus een prima gelegenheid om over te stappen en een veilig plekje te zoeken tussen de stekels om zich vast te bijten. De egels scharrelen daarna rustig de hele buurt door, dus met de verspreiding van de teken komt het ook wel goed.

Uiteraard spelen ook katten en honden vaak voor gastheer en op die manier komen teken óók in de tuin en natuurlijk in huis terecht.

Maar verreweg de meeste teken of tekenlarven zullen toch sterven omdat de gelegenheid zich gewoon niet voordoet; er zal nooit een gastheer binnen hun bereik komen.

Uiteraard wordt dat gecompenseerd doordat een tekenmoeder duizenden eitjes produceert. Om op te groeien tot een volwassen teek moet deze zeker twee keer een gastheer vinden. Als larfje hoeft ze zich maar één keer goed vol te zuigen met bloed om daarna uit te groeien tot een volwassen teek. Daarna moet ze nog een keer het geluk hebben om een gastheer te treffen zodat ze zich een tweede keer kan volzuigen om voldoende energie te verzamelen om al die eitjes te kunnen produceren. En dat hoeft niet twee keer dezelfde diersoort te zijn.

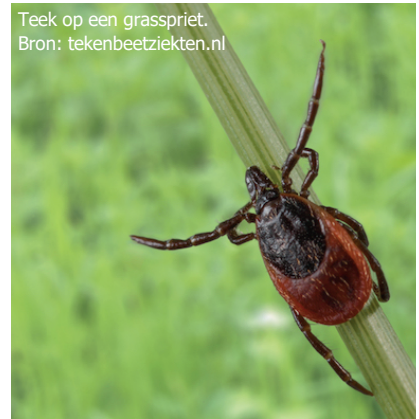

Teek in de huid. Bron: weekvandeteek.nl

Beet

Dat je bijna niets merkt van een tekenbeet komt door de verdovende stof die de teek bij de beet produceert. Als ze zich stevig heeft vastgebeten in de huid zal ze steeds verder 'graven' totdat er bloed vrijkomt. De teek gebruikt ook nog een antistollingsmiddel zodat de bloedstroom niet zal stoppen. Is ze een-

Teek op een grasspriet.
Bron: tekenbeetziekten.nl

maal volgezogen dan is haar lichaam enorm gezwollen, tot wel vijf of zelfs tien keer haar oorspronkelijke omvang. Dat is ook vaak het moment dat de teek zich verraadt, er is dan duidelijk een knopje of knobbeltje voelbaar. Meestal op de zachte delen van het lichaam zoals liezen, knieholten, oksels, achter de oren, maar soms ook gewoon op de hoofdhuid of tussen de vingers.

Lukt het om zich ongemerkt vol te zuigen, dan zal ze na enkele dagen vanzelf loslaten. Daarna start de laatste fase van haar leven; het leggen van de eitjes. De eitjes zijn weer wel gevoelig voor hitte of droogte. Ze gedijen het beste buiten in het gras of tussen de bladeren. Ik spreek steeds over zij want alleen de vrouwtjes zullen in het volwassen stadium bloed zuigen. De mannetjes hebben geen bloed meer nodig, zij zullen alleen nog maar paren. Willen de mannetjes een vrouwtje vinden dan zullen ze ook moeten wachten op een langskomende gastheer. Eenmaal overgestapt op die gastheer gaan ze dan op zoek naar een vastgebeten vrouwtje om daarmee te paren.

Dit artikeltje is geen verhandeling over de ziekte van Lyme, die informatie is overal te vinden. Maar toch een waarschuwing: draag bij het werken in de tuin altijd lange mouwen en een lange broek. Zo maak je het de teek een stuk moeilijker om je lichaam te bereiken want het blijkt dat (in Nederland) één op de drie teken wordt opgelopen in de eigen tuin. Bovendien is het raadzaam om na een boswandeling, bramen plukken, de hond uitlaten of in de tuin werken 's avonds onder de douche goed uw lichaam te controleren op een eventuele vastgebeten teek.

Ik wens iedereen toch een rustige en jeukvrije zomer, Ruud Wolterman